

'membrana' (derivat de l'arrel de *ὄφαινω* 'teixeixo'), o si és un mot independent i més relacionat amb *ἕμνος*. D'aquell es prengué el cat. *himen* [1868, *SLitCosta*] 'replec membranós que redueix l'orifici de la vagina virginal'. D'ací derivats i cpts. savis amb el significat de 'membrana': *himenòpter* [1868]. *Himeni*; *himenals*. *Himenografia*, -ologia.

HIMNE, pres del ll. *hymnus*, i aquest, del gr. *ἕμνος* id. □ 1.ª doc.: Lluïl.

«Blanquerna cantava ab los monges, en l'esgleya, antífenes, proses, *ymnes*, responses, e esponia als monges les Scriptures» (NCl. I, 276.12). *AlcM* en dóna cites literàries del S. xv, i segueix apareixent en el següent, alguna vegada pres com a femení: «la fama --- de vós cantar *hymnes*», *Albera* a. 1502; «cantau moltes *himnes* per tanta victòria, / pregau a les muses ab tots que se entonen, / feu grans alimares, mirant que vuy sonen / les veus concertades per virtut notòria», Gaspar de Verí, també mallorquí i del mateix any (JMBover, *Bibl. Escr. Bal.* I, § 11, 3,3; II, 502, 23.1). Els heroics soldats de la nostra democràcia foren «aliats de la llum, que en *himne* d'arc espera, / germans de cantimplora, de manta i cartutxera!», Agustí Bartra (*Màrsias*, 33).

DERIV.: *Himnari*. *Himnejar*. *Himner*.

CPT.: *Himnòdia*. *Himnografia*. *Himnologia*, -òleg.

Hinc, V. *hi*

HIOIDE, pres del gr. *ἰοειδής*, és a dir *ἰοειδές ὄστρον* 'os en forma de la lletra Y (*γυσίλοισ*)'. □ 1.ª doc.: 1868, *SLitCosta*.

CPT.: *Hioglossal*.

HIOSCIAMINA, derivat del nom savi del *hyosciamus* o herba queixalera. □ 1.ª doc.: *DFa*.

HIPAL-LAGE, pres del gr. *ὕπαλλαγή* 'bescanvi', derivat de *ὕπαλλάττω* 'jo canvio, intercanvio', i aquest, de *ἀλλάττω* 'alterar' (que ho és de *ἄλλος* 'altre').

HIPER-, forma prefixada de la preposició grega *ὑπέρ* 'sobre', 'desmesuradament'. Cerqueu els mots a l'encapçalament del segon component.

Hipèrbaton, V. *venir* *Hipèrbola*, *hipèrbole*, *hiperbòlic*, *hiperboloide*, V. *bòlid* *Hiperbori*, V. *bòreas* (BOIRA) *Hiperbúlia*, V. *abúlia* *Hipercardiòtròfia*, V. *cardíac* (COR) *Hiperpinèsia*, V. *cinemàtic* *Hiperpèrtric*, -ica, V. *crisi* *Hiperdúlia*, *hiperdúlic*, V. *dúlia* *Hiperèmia*, V. *hemo-* *Hiperestèsia*, *hiperestèsiar*, *hiperestèsic*, V. *estètic* *Hiperexcitar*, V. *citar* *Hipèric*, V. *pericó*

Hipermètric, V. *metre* *Hipermnèsia*, V. *mnemotècnic* (MEMÒRIA) *Hipersensible*, -ibilitat, V. *sentir* *Hipertens*, *hipertensió*, V. *tendir* *Hipertròfia*, *hipertrofiar*, *hipertrofic*, V. *tròfic* *Hípic*, V. *egua* *Hipno-*, *hipnosi*, *hipnòtic*, *hipnotisme*, *hipnotització*, *hip-*

notitzar, V. *son* *Hipocamp*, V. *egua*

HIPO-, forma prefixada de: 1) la preposició grega *ὑπὸ* 'sota', 'en menys quantitat', 'en grau deficient o inferior'; 2) de *ἵππος* 'cavall' (p. ex. *hipòdrom*).

Hipocastanàcies, V. *castanya* + *Hipocentre*, V. *centre* *Hipocondri*, *hipocondria*, *hipocondriac*, V. *condro-*

HIPOCORÍSTIC, adjectiu aplicat a la forma acariciativa o familiar que es dóna a un nom propi de persona, pres del gr. *ὑποκοριστικός* 'acariciatiu', 'diminutiu', derivat de *ὑποκορίζομαι* 'jo parlo a la manera dels infants', 'anomeno amb diminutius o expressions afectuoses', i aquest, de *κόρη* 'nena', 'noieta'. □ 1.ª doc.: 1917, *DOrt*.

Hipocràs, *hipocrateàcies*, *hipocràtic*, V. *cràter* *Hipocresia*, *hipòcrita*, V. *crisi* *Hipodèrmic*, V. *dèrmic* *Hipòdrom*, V. *egua* + *Hipofosfat*, *hipofosfit*, + *hipofosfur*, V. *fòsfor* *Hipogastri*, V. *gàstric* *Hipogènic*, V. *gendre* *Hipogeu*, V. *geo-* *Hipogin*, V. *gineco-* *Hipoglòs*, V. *glossa* *Hipogriif*, *hipomania*, *hipopòdram*, V. *hípica* (EGUA) *Hipòstasi*, *hipostàtic*, V. *estar* *Hipòstil*, V. *estil* *Hipoteca*, *hipotecable*, *hipotecar*, *hipotecari*, V. *tesi* *Hipotenusa*, V. *tendir* *Hipòtesi*, *hipotètic*, V. *tesi* *Hipotiposi*, V. *tipus*

HIPSO-, forma prefixada del gr. *ὑψος* 'altura'. *Hipsometria* [1868, *SLitCosta*]; *hipsòmetre*; *hipsomètric* [id.]. *Hipsòfilla*.

Hipúric, V. *orina* *Hir*, V. *abir* *Hiretge*, V. *be-* *retge*

HIRSUT, pres del ll. *hirsutus* id. □ 1.ª doc.: 1905, *Bulbena*.

DERIV.: *Hirsutisme*.

Hirundínides, *hirundinàcies*, V. *oreneta* *Hisenda*, *bisendat*, *bisendista*, V. *fer*

HISOP, 'certa herba labiada', pres del ll. *byssōpum*, i aquest, del gr. *ὑσσώπος* id., el qual era de procedència semítica. □ 1.ª doc.: fi S. XIII.

«L'*isop* d'umilitat e de no-estimadora caritat --- *isop* és erba humil e cauda», *VidesR*, 270r2; «la terra eguala ab lo cel, e la erba petita dita *ysop*, ab lo cedre», c. l'a. 1400, *Ant. Canals* (*Scipiò e Aníbal*, ed. Miquel i P., o. 5). *Ysop* enumerat junt amb la sajulida, en el receptari val. de Micer Joan de 1466 (*BABL* VII, 324); «*hisop*: *hyssopus*», *OPou* (*TbPu.*, 49). Té efectes curatius per als mals de matriu, segons creuen, d'on el vell aforisme «l'*hisop* posa la mare a lloc» (*Careta*, *Barbr.*, s. v. *mare* 'matriu'). És conegut a moltes comarques com a nom popular de l'erba: val. (*Cavanilles*, *Observ.* II, 332), i m'ensenyen *izóp* herba de flor morada a Roda de Ter (1935) i a la Vall de Lavansa (1964).